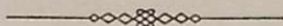

“ Soñu ”

JAIZKIBEL'KO BASATIA

Izen onek, noski, ez dio ezer esango irakurle gazteari; bañan zar-xamarra edo, obeto esateko, oso gazte ez diranak, Jaizkibel'ko basati aren izenaz, «Soñu» izenaz alegia, gogoratuko dirala uste dut.

1903 garren urtean, gutxigorabera, Jaizkibel mendiko artzaiak ardiak faltatzen ari zitazkiela konturatu ziran. Inguruetan lapur bat ote zebillen jakiteko eta arrapatzeko zelatan jarri ziran, bañan alperrik, iñor ezpaizuten arkitzen.

Bein, itxas-aldeko arkaitzen ondotik zijoan baserritar batek aragi puska aundi batzuek billatu zitun; makilletan sartuak, eguzkitan legortzen-edo. Ardi-larruak ere ikusi zitun. «Or zioz lapurra» esanaz artzaiari kontatzera joan zan. Toki artara denak itzuli-ta, bertako leize-zulo batean bizardun gizontxo bat arrapatu zuten. Ura zan ardien lapurra. Ura «Soñu» zan.

Ondarribira eramana, «Soñu»'k bere bizia kontatu bear izan zun. Jaizkibel-mendiratu baño len, eskean zebillen erriz erri; bañan olako bizimoduaz asperturik, eta oso lotsatia ta bakartzale porrokatua zalako, mendi-bakarateratzea erabaki zuen. Lenbiziko egunetan arkaitzetan arrapatutako karramarro, lapa, lanperna, karraspio eta olako janariaz bizi zan; bañan bein ardi galdu bat eskuratu, ill eta jan ondoren... ez zun geio jakin nai izan itxas-ertzeko janari kaxkar aietaz. Geroztik, ardiak bakarrik. Eta gordiñak, keak salatu ez zezakion jabeari.

Au da, itz gutxitan, «Soñu»'ren mendi-egonaldi ura. Orain lau urte «Soñu» bera billatu nuen nik Oyartzunen, eta berakin izandako **entreviu** edo elkarrizketa kontatuko dizuet:

Oyartzun'go elizako aulki zar eta sendoetan, «Salbatore» Kristorenean, agure bereizi bat ikusten dut igandero. Brusa beltz eta garbiaz jantzitako gizon txiki ta makurtua duzu, ixil eta musiña. Eskuan makil lodi bat darama eta eliz-barruan danean, eskapulayo aundia lepotik.

Uste nuen baserritar edo ganadu-saltzalle aberastua, diru-zale xurra eta azken orduko Santu-zale bat zala; bañan oker nengon. Egun batean gizon ori «Soñu» famatua zala esan zidaten, gaztearoan mendian basati ibilli izan zana.

Agure txukun au izan al diteke —nere baitan— 1903'gn. urtean Ondarribira jetxi zuten arlote erdiero ta zarpatsu ura?

Asi nintzan galdezka errian eta laister jakin nitun orren berriak. «Soñu» ezagutu zuen oyartzuar batek auxe kontatu zidan: mendira baño len «Soñu» eskean bizi zan garai artan, eta tella-lantegi batean lo egiten zuen, laberako otearen gañean. Erriko aurrak ara joaten zitzazkion bur-laka ta arrika. «Soñu»'k uxatzen zitun, eskuan labain txiki batekin. Oso ariña omen zan. Gorputzez sendo, liraña, gomazkoa bezela. Elizan etzan belaunikatzen besteen antzera. «Soñu»'k bi belaunak batean jartzen omen zitun lurrean, eskuaz lagundu gabe. Eta belaunak lurreratu ta bereala, tximista bezin arin, txutik. Noski, orrelako belauniketak ez zun egiten bere trebetasuna erakusteko, oitura zuelako baizik.

Joan dan igandean, Meza nagusiaren ostean, «Soñu» berakin itze-gin det. Atsegin, apal eta zentzu aundiko gizona duzu. Bañan oso lotsatia ere bai, lotsatiegia. Izketan asi ta bereala aitzaki bat asmatu dizu nigandik aldegitoko:

—Bazkaltzera joan bear dut —esan zidan goizeko amaika ta laurdenetan.

Euskeraz bakarrik mintzatzen da. Erderaz ulertu, besterik ez. Erriko Gaxotegian artuta, ango mojak oso maiteki ta ongi zaindua dute. Mojaeri esker gure gizona geldi-geldi egon da une batean bere arpegia nik dibujatzeko. (Interviu bai apala nerea, fotograforik gabe.)

Prudenzio Oyarzabal eta Olaiz izenez. Jaizkibel mendian ogei ta sei urtetan baztertu zan, eta an sei illa-bete bizi, «Zezentegi» izeneko leize-zulo batean, itxas-ondoan. Orain 76 urte ditu. Nere ustez bere izaeragatik ez-ezik, beste zioagatik ere baztertu zan. Zergatik mendiratu zan galdetu nionean, irri-far lotsatiaz erantzun zidan ori apaizari bakarrik esan dezakiokela.

ANTTON VALVERDE «AIALDE»

«Zeruko Argia», 1958

